

această învățare târzie a făcut-o capabilă să perceapă și să analizeze limba română în toată splendoarea ei, să realizeze cât de bogată este limba română de fapt, ce metafore minunate pot fi construite în acest grai. „Pentru mine, româna îmi este mereu alături, chiar când nu scriu în română, o am mereu în minte”, susține Herta Müller. În discursul de la decernarea Nobelului, ea menționează: „Deși vorbesc românește de decenii, am remarcat atunci pentru prima oară că pe românește se spune *batistă*. Și din nou – această limbă românească senzitivă ce-și împlântă cuvintele cu o simplitate imperativă de-a dreptul în inima lucrurilor. Materialul se declară fără ocoliș drept obiectul finit, drept *batistă* – ca și cum toate batistele ar fi oricând și oriunde în lume din această pânză fină de batist”.

Acest discurs relevă treptat tot traseul vieții scriitoarei. „Ai o batistă?” e întrebarea primordială a copilăriei ei. „Ai o batistă, mă-ntre-

ba mama în fiecare dimineață la poarta casei, înainte să ies în stradă. N-aveam. Și pentru că n-o aveam la mine, mă întorceam iar în cameră și-mi luam una. Întrebarea ai o batistă era o tandrețe indirectă. Una directă ar fi fost jenantă, așa ceva nu exista printre țărani. Iubirea se deghiza în întrebare.” În momentele grele, de asuprire din partea Securității, de alungare de la postul de muncă, Herta își amintește: „Aveam o batistă. Pe care-am întins-o pe-o treaptă undeva între etajul unu și doi, netezind-o cu palma să stea cum trebuie, și m-am așezat pe ea. Eram ca o glumă proastă pe trepte, iar biroul meu era o batistă.” Este descrisă mama ei, fiind închisă în biroul milițianului satului, care o luase cu forța de acasă, cu puțin înainte de emigrarea din România: „În primele ceasuri a rămas așezată la masa lui și-a plâns. După care s-a învârtit prin cameră încoace și-ncolo, apucându-se să ștergă praful de pe mobilă cu batista udă de lacrimi”. În

final, autoarea afirmă: „Mi-aș dori să pot rosti o propoziție pentru toți cei cărora până azi, sub felurite dictaturi, li se ia demnitatea zi de zi – fie și o propoziție ce conține cuvântul *batistă*. Fie ea și întrebarea: Aveți o batistă? Ar fi oare cu puțință ca, din totdeauna, întrebarea despre batistă să fi avut în vedere nu batista, ci acuta singurătate a omului?”

Pentru o scriitoare pe care o interesează doar dacă aveți o batistă este de așteptat să răspundă, întrebată fiind dacă premiul Nobel este semnificativ pentru creația unui scriitor, că singurul avantaj al acestei distincții este suma mare de bani pe care laureatul o primește, nicidecum recunoașterea literară. Crezul ei scriitoricesc, exprimat în cuvinte simple și având un caracter tipic nemțesc, sună astfel: „*Trebuie să facem treabă. Țsta este mottoul meu: Trebuie să facem treabă, în toate locurile unde este cazul, trebuie să facem treabă. Și atunci se schimbă multe. Și nici nu e greu.*”

HERTA MÜLLER

Leagănul respirației

(fragment)

Aveam în haina pufoaicei o bucată de pâine economisită. Nu mi-a cerut nicio plată, asta, fiindcă venisem la el pentru prima oară – așa mi-a spus. Eu însă cred că din cauză că mă văzuse așa de abătut. M-am întors în baraca mea. N-afleam absolut nimic despre Transilvania și America, și despre unde pleaseră oamenii. Și nici despre mine însumi. Mi-am zis: păcat de boabele de fasole, poate că-s prea uzate de mult ce se visează aici în lagăr. S-ar putea fierbe din ele o supă gustoasă.

Îmi tot spun mereu că am puține sentimente. Dacă pun ceva la inimă, mă afectează doar moderat. Nu plâng aproape niciodată. Nu-s mai puternic ca cei cu ochii umezi, ci mai slab. Ei au îndrăzneală. Când ai ajuns doar piele și oase, e curajos să ai sentimente. Eu prefer să fiu laș. Diferența e minimală – îmi folosesc forța ca să nu plâng. Când uneori îmi mai permit vreun sentiment, rotesc punctul nevralgic în jurul unei povești care stăruie sec asupra lipsei dorului de casă. De pildă, asupra mirosului de castane coapte, așadar tot dor de casă. Dar până la urmă e vorba doar de castanele – de maroanele vechii bucătării chezarocrăiești care miroseau a piele proaspătă și despre care-mi povestise bunicul meu. Ca matroz în portul din Pola cojise și mâncase castane înainte de a se

îmbarca pe corabia Donau și de a porni în călătoria în jurul lumii. Lipsa mea de dor de casă este prin urmare dorul de casă povestit al bunicului meu, cu care-mi domolesc dorul de casă de-aici. Deci, când am uneori vreun sentiment, e un miros. Mirosul de cuvânt al maroanelor ori al matrozilor. Cu timpul, orice miros de cuvânt se uzează și amorțește ca boabele de fasole ale lui Lommer-cu-țitera. Poți deveni un monstru dacă nu mai plângi. Ce mă oprește de la asta – dacă nu cumva am și ajuns așa de-o lungă vreme – nu-i mult, poate doar vorbele: Știi că te vei întoarce.

De mult mi-am deprins dorul de casă să-și țină ochii uscați. Și-acum mai vreau și ca dorul meu de casă să rămână fără stăpân. Atunci n-o să mai vadă halul în care-am ajuns aici și n-o să mai întrebe de cei de-acasă. Atunci nici în mintea mea n-o să mai fie la mine acasă oameni, ci numai obiecte. Pe care le frământă încolo și-ncoace în punctul nevralgic, așa cum frământă din picioare dansând La Paloma. Obiectele-s mici sau mari, unele sunt poate mult prea grele, dar își au măsura lor.

Dacă-mi mai reușește și asta, dorul meu de-acasă nu va mai fi predispus la aleam. Atunci dorul meu de-acasă nu va mai fi decât foamea de-un loc unde cândva am fost sătul.